

Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003

(2006/C 210/02)

(Text av betydelse för EES)

INLEDNING

1. Enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003⁽¹⁾ får kommissionen genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaksamhet överträder artikel 81 eller artikel 82 i fördraget.
2. Inom de gränser som fastställs i förordning nr 1/2003 har kommissionen stort utrymme för att göra egna bedömningar⁽²⁾ när den ålägger företag sådana böter. Först och främst skall kommissionen beakta överträdelsens allvar och varaktighet. Böterna får inte överskrida de gränser som anges i artikel 23.2 andra och tredje stycket i förordning nr 1/2003.
3. För att garantera insyn och objektivitet i sina beslut offentliggjorde kommissionen den 14 januari 1998 riktlinjer för beräkning av böter⁽³⁾. Riktlinjerna har nu tillämpats i över åtta år och kommissionen har därför fått tillräcklig erfarenhet av tillämpningen för att kunna utveckla och finslipa sin politik i fråga om böter.
4. Kommissionen har fått behörighet att ålägga företag och företagssammanslutningar böter om de uppsåtligen eller av oaksamhet överträder bestämmelserna i artikel 81 eller 82 i fördraget för att den skall kunna utföra det övervakningsuppdrag som den anförtros i fördraget. Övervakningsuppdraget innebär inte enbart att kommissionen skall undersöka och bestraffa individuella överträdelser, utan också att dess politik rent allmänt skall vara att i konkurrensfrågor tillämpa de principer som fastställs i fördraget och på så sätt styra företagens beteende⁽⁴⁾. I samband med detta måste kommissionen se till att dess åtgärder har tillräckligt avskräckande verkan⁽⁵⁾. När kommissionen finner att bestämmelserna i artikel 81 eller 82 i fördraget har överträtts, kan det därför bli nödvändigt att ålägga företag som har överträtt bestämmelserna böter. Böterna skall vara så stora att de är tillräckligt avskräckande, inte bara för att bestraffa de berörda företagen (specifik avskräckande verkan), utan också för att avskräcka andra företag från att agera på ett sätt som strider mot artiklarna 81 och 82 i fördraget (allmän avskräckande verkan).
5. För att nå dessa mål bör kommissionen fastställa böterna på grundval av försäljningsvärdet av de varor eller tjänster som överträdelsen avser. Överträdelsens varaktighet bör också spela en viktig roll vid fastställandet av bötesbeloppet. Varaktigheten har naturligtvis stor betydelse för i vilken utsträckning överträdelsen påverkar marknaden. Det är därför viktigt att böterna återspeglar hur många år företaget har deltagit i överträdelsen.
6. Kombinationen av försäljningsvärdet och varaktigheten är ett lämpligt beräkningstal för att värdera överträdelsens ekonomiska betydelse och omfattningen av varje företags delaktighet i överträdelsen. Dessa mått ger en god indikation om ett rimligt bötesbelopp, men de skall inte ses som en automatisk och aritmetisk grund för beräkningen av böterna.
7. I böterna bör det också ingå ett särskilt belopp som inte är beroende av överträdelsens varaktighet och som har till syfte att avskräcka företagen från att begå nya överträdelser.
8. I följande avsnitt beskrivs de principer som kommissionen följer när den fastställer böter enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003.

METOD FÖR ATT FASTSTÄLLA BÖTER

9. När kommissionen fastställer de böter som skall åläggas företag eller företagssammanslutningar använder den en tvåstegsmetod (följande beskrivning påverkar inte tillämpningen av punkt 37 nedan).
 10. I det första steget fastställer kommissionen ett grundbelopp för varje företag eller företagssammanslutning (se avsnitt 1 nedan).
 11. I det andra steget kan kommissionen höja eller sänka grundbeloppet (se avsnitt 2 nedan).
- 1) Grundbelopp**
12. Grundbeloppet fastställs på grundval av försäljningsvärdet med hjälp av den metod som beskrivs nedan.

(¹) Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

(²) Se t.ex. domstolens dom i förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P till C-208/02 P och C-213/02 P av den 28 juni 2005, Dansk Rörindustri A/S m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 172.

(³) Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget, EGT C 9, 14.1.1998, s. 3.

(⁴) Se till exempel punkt 170 i domen i mål Dansk Rörindustri A/S m.fl. mot kommissionen, som det hänvisas till i fotnot 2.

(⁵) Se domstolens dom av den 7 juni 1983 i förenade målen 100-103/80, Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, Rec. 1983, s. 1825, punkt 106.

A. Fastställande av försäljningsvärdet

13. Kommissionen fastställer grundbeloppet genom att utgå från försäljningsvärdet från de varor eller tjänster som har ett direkt eller indirekt (⁽¹⁾) samband med överträdelsen och som företaget sålt i det berörda geografiska området inom EES. Kommissionen utgår i regel ifrån företagets försäljning under det sista kompletta räkenskapsåret då det deltar i överträdelsen (nedan kallat "försäljningsvärdet").
14. Om det är en företagssammanslutning som begått överträdelsen och överträdelsen avser medlemmarnas verksamhet, utgår kommissionen i regel från medlemmarnas sammanlagda försäljningsvärde.
15. När kommissionen fastställer ett företags försäljningsvärde utgår den från de bästa uppgifter som finns tillgängliga för företaget.
16. Om ett företags uppgifter är ofullständiga eller otillförlitliga, kan kommissionen fastställa företagets försäljningsvärde på grundval av de ofullständiga uppgifterna och/eller alla andra uppgifter som den anser relevanta.
17. I försäljningsvärdet ingår inte moms eller andra skatter som är direkt knutna till försäljningen.
18. Om överträdelsen sträcker sig utanför EES (till exempel världsomfattande karteller) räcker det i vissa fall inte med att fastställa ett företags försäljning inom EES för att ge en korrekt bild av företagets delaktighet i överträdelsen. Det kan framför allt vara fallet vid världsomfattande avtal om uppdelning av marknaden.

I sådana fall kan kommissionen fastställa försäljningsvärdet inom EES och omfattningen av varje företags delaktighet i överträdelsen genom att uppskatta det sammanlagda försäljningsvärdet av de varor eller tjänster överträdelsen avser i det berörda geografiska området (större än EES), fastställa varje deltagande företags andel av försäljningen på denna marknad, och lägga denna andel till varje företags totala försäljning inom EES. Resultatet betraktas som företagets försäljningsvärde när kommissionen fastställer grundbeloppet för böterna.

B. Fastställande av grundbeloppet

19. Grundbeloppet för böterna kommer att vara knutet till en andel av försäljningsvärdet och grundas på överträdelsens allvar multiplicerat med antalet år som företaget deltagit i överträdelsen.
20. Överträdelsens allvar fastställs från fall till fall för varje typ av överträdelse med beaktande av alla relevanta omständigheter i ärendet.

(¹) Så kan till exempel ske i samband med horisontella arrangemang om fastställande av priser för en viss produkt när priset på denna produkt tjänar som grund för priset på andra produkter av antingen lägre eller högre kvalitet.

21. Regelmässigt uppgår den andel av försäljningsvärdet som beaktas till högst 30 %.
22. När kommissionen fastställer om den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett visst fall skall ligga i nedre eller övre delen av denna skala, tar den hänsyn till en rad faktorer, bland annat överträdelsens art, de berörda parternas sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och om överträdelsen har genomförts eller ej.
23. Horisontella avtal (⁽²⁾) om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar, som i allmänhet är hemliga, hör till mest allvarliga konkurrensbegränsningarna. EU:s konkurrenspolitik innebär att sådana överträdelser bestraffas hårt. I regel kommer därför den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas vid sådana överträdelser att bestämmas i den övre delen av skalan.
24. För att överträdelsens varaktighet skall beaktas fullt ut för varje enskilt företag multipliceras det belopp som fastställs på grundval av försäljningsvärdet (se punkterna 20-23 ovan) med antalet år som företaget deltagit i överträdelsen. Perioder under sex månader räknas som ett halvår, medan perioder över sex månader, men kortare än ett år, räknas som ett helt år.
25. Dessutom skall kommissionen, oavsett varaktigheten av företagets överträdelse, höja grundbeloppet med ett belopp på mellan 15 och 25 % av försäljningsvärdet (se definitionen i avsnitt A ovan) för att avskräcka företagen från att över huvud taget delta i horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar. Kommissionen kan lägga till ett sådant belopp även vid andra typer av överträdelser. När kommissionen fastställer hur stor andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett enskilt ärende tar den hänsyn till en rad faktorer, särskilt de som anges i punkt 22 ovan.
26. Om flera företag som deltagit i överträdelsen har ett försäljningsvärde som är nästan identisk, men inte helt, kan kommissionen ändå fastställa samma grundbelopp för vart och ett av företagen. Kommissionen avrundar dessutom siffrorna när den fastställer grundbeloppet för böterna.

2) Justering av grundbeloppet

27. När kommissionen fastställer böterna kan den beroende på omständigheterna höja eller sänka böterna på det sätt som beskrivs i avsnitt 1 ovan. Kommissionen beslutar om böterna skall höjas eller sänkas på grundval av en helhetsbedömning där den tar hänsyn till alla relevanta omständigheter.

(²) Med detta avses avtal, samordnade förfaranden och beslut av företagssammanslutningar i enlighet med artikel 81 i fördraget.

A. Försvårande omständigheter

28. Grundbeloppet kan höjas om kommissionen konstaterar att det finns försvårande omständigheter, till exempel följande:

- Ett företag fortsätter med eller upprepar en identisk eller liknande överträdelse efter det att kommissionen eller en nationell konkurrensmyndighet har konstaterat att företaget har överträtt bestämmelserna i artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. Grundbeloppet höjs med upp till 100 % för varje överträdelse som fastställs.
- Företaget vägrar att samarbeta eller hindrar kommissionens undersökning.
- Företaget har haft en ledande roll, eller initiativet, vid överträdelsen. Kommissionen riktar också särskild uppmärksamhet mot alla åtgärder som vidtas för att tvinga andra företag att delta i överträdelsen och/eller alla vedergällningsåtgärder som vidtas mot andra företag för att få dem hålla sig till det beteende som utgör överträdelsen.

B. Förmildrande omständigheter

29. Grundbeloppet kan sänkas om kommissionen konstaterar att det finns förmildrande omständigheter, till exempel följande:

- Det berörda företaget kan visa att det upphörde med överträdelsen omedelbart efter kommissionens första åtgärder. Detta gäller dock inte hemliga avtal eller åtgärder (särskilt karteller).
- Det berörda företaget kan visa att överträdelsen har begåtts av oaktsamhet.
- Det berörda företaget kan visa att dess deltagande i överträdelsen har varit mycket begränsat, eftersom företaget under den tid då det var bundet av de otillåtna avtalen i realiteten undvek att tillämpa dem genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. Att ett företag har deltagit i en överträdelse under en kortare period än de andra företagen betraktas inte som någon förmildrande omständighet, eftersom kommissionen redan tagit hänsyn till detta när den fastställt grundbeloppet.
- Företaget samarbetar med kommissionen i en omfattning som går utöver tillämpningsområdet för tillkännagivandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden, samt företagets lagstadgade skyldighet att samarbeta.
- Företagets konkurrensbegränsande beteende har godkänts eller uppmuntrats av de offentliga myndigheterna eller lagstiftningen. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Detta påverkar dock inte eventuella förfaranden som inleds mot den berörda medlemsstaten.

C. Särskild höjning i avskräckande syfte

30. Kommissionen fäster särskild vikt vid att böterna har en tillräckligt avskräckande effekt. Därför kan kommissionen höja böterna för företag som har en särskilt stor omsättning som härrör från försäljningen av andra varor eller tjänster än de som berörs av överträdelsen.
31. Kommissionen anser det också nödvändigt att höja böterna så att de är högre än de olagliga vinster som erhållits på grund av överträdelsen, om det är möjligt att uppskatta dessa vinster.

D. Högsta tillåtna bötesbelopp

32. Enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 får böterna för varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.
33. Om en företagssammanslutnings överträdelse har samband med dess medlemmars verksamhet, får böterna inte överstiga 10 % av summan av den sammanlagda omsättningen hos varje medlem med verksamhet på den marknad som påverkas av sammanslutningens överträdelse.

E. Tillkännagivandet om förmånlig behandling

34. Kommissionen kan ge företag förmånlig behandling i enlighet med bestämmelserna i tillkännagivandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden.

F. Faktisk betalningskapacitet

35. I undantagsfall kan kommissionen på begäran beakta ett företags faktiska betalningskapacitet i en viss ekonomisk kontext och i ett samhällssammanhang. För att kommissionen skall sätta ned böterna med hänsyn till företagets faktiska betalningskapacitet räcker det inte med att ett företag har en ogynnsam ekonomisk situation eller går med förlust. Böterna kan sättas ned endast om det finns objektiva bevis för att böter som åläggs på de villkor som fastställs i riktlinjerna för beräkning av böter oåterkalleligen skulle äventyra det berörda företagets ekonomiska bärkraft och leda till att företagets tillgångar förlorade allt värde.

SLUTKOMMENTAR

36. Kommissionen kan i vissa fall ålägga symboliska böter. Skälen för sådana symboliska böter bör anges i beslutet.

37. I riktlinjerna för beräkning av böter beskrivs en allmän metod för att fastställa böter, men kommissionen har rätt att avvika från denna metod eller från de gränser som fastställs i punkt 21 om omständigheterna i ett enskilt ärende kräver det eller om det krävs för att uppnå en tillräcklig avskräckande effekt.
38. Dessa riktlinjer tillämpas i alla ärenden där kommissionen har utfärdat ett meddelande om invändningar efter det att riktlinjerna offentliggjordes i den *Europeiska unionens officiella tidning*, oavsett om böterna åläggs enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 eller enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 ⁽¹⁾.
-

⁽¹⁾ Artikel 15.2 i förordning nr 17 av den 6 februari. Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 [nu artikel 81 och 82] (EGT 13, 21.2.1962, s. 204).